

חוברת 3 – מאגר טקסטים לכיתה ז׳

הבנת הנקרא · טקסטים 21–30 · גרסה: רגיל

1. 📸 "המצלמה לימדה אותי להסתכל": ראיון עם צלם צעיר (ראיון)
2. 💡 "רק הערה קטנה": למה כל כך קשה לשמוע ביקורת? (טור דעה)
3. 🎂 מסיבה לשלושים או פיקניק לארבעה? הוויכוח על ימי ההולדת (כתבה)
4. 📚 ספר ביד בעידן המסך: האם בני נוער עוד קוראים? (כתבה)
5. 🎙️ "לדבר לתוך מיקרופון ריק": שני מגישים בני 13 ופודקאסט אחד (ראיון)
6. 🎭 הבמה של רותם (סיפור קצר)
7. 🍊 שש בבוקר בפרדס: יום של קטיף עם כיתה ז׳ (כתבה)
8. 🚀 "כשאגדל אהיה...": החלומות של גיל 13 ומה קורה להם (כתבה)
9. 🌧️ ענן בחוץ, ענן בפנים? מזג האוויר ומצב הרוח (טקסט מידעי)
10. 🤐 לפני שלוחצים "שלח": על רכילות וקבוצות הודעות (טור דעה)

יצרה: רוית ראש בן ישי

מהדורה למורה – מפתח תשובות לחוברת 3

מפתח התשובות לכל עשרת הטקסטים מרוכז כאן. דפי התלמיד מתחילים אחרי המפתח. מחוון לשאלות עמדה: עמדה ברורה – 2 · נימוק – 3 · הוכחה/דוגמה – 3 · לשון ומבנה – 2.

"המצלמה לימדה אותי להסתכל": ראיון עם צלם צעיר

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *איך התחיל עידן לצלם?* – כשהיה חולה בבית, צילם מהחלון את אותו בניין בכל שעה וראה איך האור משתנה.

תשובה 2: *מהם שלושת הכללים של עידן?* – לחכות לאור רך (לפני השקיעה); להתקרב מאוד או להתרחק מאוד; לא לצלם ולא לפרסם אנשים בלי רשות.

3. מה עושה עידן כשמישהי מבקשת למחוק תמונה שלה? [איתור מידע]

א) שומר אותה בסוד
ב) מוסיף לה פילטר
ג) מפרסם אותה בכל זאת
ד) מוחק אותה, כי זו התמונה שלה

תשובה 3: מוחק אותה, כי לדבריו "זאת התמונה שלה, לא שלי".

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את ההבדל שעידן עושה בין "לצלם" לבין "לצלם באמת". הביאו את הדוגמה שלו.* – "לצלם" – ללחוץ מהר ולהמשיך; "לצלם באמת" – לעצור, לחכות ולחפש את הסיפור. דוגמה: הוא חיכה לרגע שסבא צחק והאדים, ובתמונה "רואים מי הוא".

5. למה מתכוון עידן במשפט "פעם הייתי הולך עם עיניים לרצפה. היום אני הולך עם עיניים פקוחות"? [הבנה ופרשנות]

א) שהיום הוא שם לב לפרטים בסביבה, ופעם לא שם לב
ב) שהוא הולך מהר יותר
ג) שהוא צריך משקפיים
ד) שהיה לו כאב עיניים

תשובה 5: שבעבר לא שם לב לסביבה, והיום הוא קשוב ומבחין בפרטים קטנים ויפים.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מהכלל השלישי של עידן על היחס שלו לאנשים שהוא מצלם?* – שהוא מכבד את פרטיותם ואת רצונם; לדעתו, אמון ונוחות של המצולמים חשובים יותר מהתמונה.

תשובה 7: *השוו בין היחס של עידן לעריכה לבין השימוש הנפוץ בפילטרים שמשנים מראה. במה הוא שונה?* – הוא עורך מעט (מבהיר, חותך) ואינו משנה מראה של אנשים; הוא רואה יופי דווקא בחוסר שלמות, בעוד פילטרים רבים נועדו "לשפר" ולשנות את המראה.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *עידן אומר שאסור לפרסם תמונה של חבר בלי רשות, "גם לא בצחוק". האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהראיון.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט.

תשובה 9: *בצעו את "משימת השבוע" של עידן במשך יום אחד: צלמו (או תארו) דבר אחד שלא שמתם לב אליו קודם, וכתבו 5–6 שורות על הסיפור שהוא מספר.* – משימת כתיבה. מחוון: תיאור מדויק בפרטים, "הסיפור" שמאחורי התמונה, רפלקציה אישית.

"רק הערה קטנה": למה כל כך קשה לשמוע ביקורת?

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מה הייתה ההערה שהמורה כתבה על עבודת ההיסטוריה? [איתור מידע]

א. "שכחת את המפה"

ב. "הרבה מידע, אבל איפה הדעה שלך?"

ג. "עבודה מושלמת"

ד. "העבודה קצרה מדי"

תשובה 1: "הרבה מידע, אבל איפה הדעה שלך?"

תשובה 2: *מה עשה הכותב אחרי שנרגע?* – קרא שוב את העבודה, הבין שהמורה צדקה, ופנה אליה כדי לשאול איך לשפר; היא הראתה לו איך כותבים פסקת עמדה.

תשובה 3: *מהם שלושת הצעדים שהכותב מציע למי שמקבל ביקורת?* – לנשום ולא להגיב מיד; להפריד בין העבודה לבין האדם; לשאול "מה אני יכול לקחת מזה לפעם הבאה?".

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את המשפט "המורה כתבה משהו על העבודה, ואני שמעתי משהו עליי".* – ההערה עסקה בעבודה, אבל הכותב פירש אותה כפגיעה בערכו האישי ("אתה לא מספיק טוב").

5. מהי שיטת ה"כריך" במתן ביקורת? [הבנה ופרשנות]

א. לא אומרים שום דבר רע

ב. נותנים ביקורת רק בהפסקת האוכל

ג. כותבים ביקורת על דף

ד. מתחילים בדבר טוב, באמצע מה לשפר, ומסיימים בעידוד

תשובה 5: מתחילים במשהו טוב ואמיתי, באמצע הערה ספציפית ועדינה לשיפור, ומסיימים בעידוד.

תשובה 6: *הכותב תלה על המקרר את ההערה "סוף סוף שמעתי את הקול שלך!". מה אפשר להסיק מכך?* – שהוא גאה בשינוי שעשה; הביקורת הראשונה הובילה להצלחה, וההערה החיובית מסמלת שהוא למד ומצא את קולו.

תשובה 7: *השוו בין התגובה הראשונה של הכותב להערה לבין היחס שלו לביקורת בסוף הטור.* – בתחילה – כעס, האשמת המורה ("לא מבינה כלום"), ראיית האדום בלבד; בסוף – רואה בביקורת "מתנה" ושואל מה אפשר ללמוד ממנה.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *"הערה היא לא אויב, היא מתנה." האם אתם מסכימים? נמקו, והסתמכו על פרט אחד מהטור או מניסיונכם.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (כולל אפשרות להסתייג: "לא כל ביקורת צודקת").

תשובה 9: *כתבו ביקורת בשיטת ה"כריך" על אחד מאלה: ציור של אח קטן, עבודה של חבר, או סרטון שחבר צילם. כתבו שלושה משפטים ברורים.* – משימת כתיבה. מחוון: מבנה כריך שלם, הערה ספציפית ומעשית, לשון מכבדת.

🎂 מסיבה לשלושים או פיקניק לארבעה? הוויכוח על ימי ההולדת

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *מה ההבדל בין שתי ההזמנות שקיבלו התלמידים? ציינו שני הבדלים.* – מסיבה גדולה באולם לכל השכבה מול פיקניק קטן בגינה לשלוש חברות; הודעה בקבוצת השכבה מול פתק בכתב יד בקלמר; ערב חמישי מול שבת בצהריים.

2. מדוע החליטה יובל להזמין את כולם? [איתור מידע]

א) כי ההורים חייבו אותה
ב) כי לא היו לה חברים קרובים
ג) כי רצתה לנצח בתחרות
ד) כי זכרה שלא הזמינו אותה ליום הולדת בכיתה ה׳, ולא רצתה שמישהו ירגיש בחוץ

תשובה 2: כי בכיתה ה׳ לא הזמינו אותה ליום הולדת של חצי כיתה, והיא לא רצתה שאיש ירגיש כך.

תשובה 3: *אילו שלושה כללים מציעה המחנכת למי שחוגג בקטן?* – לא מדברים על זה בקבוצה הכיתתית; לא מעלים תמונות בפני כולם; לא שואלים "מי מוזמן" בהפסקה.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את המשפט "מה שקטן – נשאר קטן".* – שחגיגה קטנה היא לגיטימית, אבל צריך לשמור עליה דיסקרטית כדי לא לפגוע במי שלא הוזמן.

5. מה המשמעות של "יום הולדת כיתתי"? [הבנה ופרשנות]

א) חגיגה משותפת פעם בחודש לכל מי שנולד באותו חודש
ב) מסיבה לכל השכבה בכל שבוע
ג) יום שבו אסור לחגוג
ד) יום חופש מהלימודים

תשובה 5: חגיגה כיתתית פשוטה, פעם בחודש, לכל מי שנולד באותו חודש – כדי להוריד לחץ ותחרות.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מדברי יובל על כך ש"דיברתי עם כולם שתי דקות, ולא עם אף אחד באמת"?* – שבמסיבה גדולה מאוד קשה לקיים קשר עמוק; יש מחיר לגודל – הרבה אנשים, אבל פחות קרבה.

תשובה 7: *השוו בין היתרון והחיסרון של המסיבה הגדולה לבין היתרון והחיסרון של המפגש הקטן.* – מסיבה גדולה: יתרון – אף אחד לא בחוץ, גיבוש; חיסרון – עייפות, קשרים שטחיים, לחץ כלכלי. מפגש קטן: יתרון – קרבה ושיחה אמיתית; חיסרון – מי שלא הוזמן עלול להיפגע.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *איזו דרך חגיגה נראית לכם נכונה יותר לכיתה ז׳? נמקו והסתמכו על שני פרטים מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + שני פרטים.

תשובה 9: *כתבו הזמנה ליום הולדת שמשלבת את היתרונות של שתי הגישות (4–6 שורות), ומשפט שמסביר את הבחירה שלכם.* – משימת כתיבה. מחוון: מבנה הזמנה (מה, מתי, איפה, מה להביא), שילוב רעיונות משתי הגישות, הנמקה.

ספר ביד בעידן המסך: האם בני נוער עוד קוראים?

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *אילו שלושה ז׳אנרים מבוקשים ביותר בכיתות ז׳, לפי הספרנית?* – ספרי פנטזיה; ספרי מתח ותעלומה; רומנים גרפיים.

תשובה 2: *ציינו שני דברים שמפריעים לבני נוער לקרוא, לפי הכתבה.* – הטלפון שמצפצף ומסיח; עייפות ועומס לימודים; הרגל לרפרף בטקסטים קצרים על מסך (מספיקים שניים).

3. מהו הרעיון של "עשר דקות של שקט"? [איתור מידע]

א. מבחן קצר על ספר
ב. עשר דקות של הפסקה נוספת
ג. שיעור שבו אסור לדבר
ד. בכל יום שלישי כל בית הספר, כולל המורים, קורא ספר לבחירתו

תשובה 3: בתחילת כל יום שלישי כל בית הספר, כולל המורים, קורא עשר דקות ספר לבחירתו.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *למה, לדעת הספרנית, קריאה של רומן גרפי היא "קריאה לכל דבר"?* – כי היא דורשת הבנת רצף, פענוח רמזים בתמונות והכרת דמויות – מיומנויות קריאה והבנה של ממש.

5. מה המשמעות של המשפט "הפורמט פחות חשוב מהסיפור"? [הבנה ופרשנות]

א. העיקר שקוראים ונהנים, לא משנה אם על נייר או במסך
ב. רק סיפורים קצרים חשובים
ג. צריך לבחור רק ספרים יפים
ד. ספרים על נייר עדיפים תמיד

תשובה 5: שהצורה (נייר או מסך) משנית; מה שחשוב הוא הקריאה עצמה והחיבור לסיפור.

תשובה 6: *הספרנית אומרת: "כשמכריחים ילד לקרוא ספר שהוא לא אוהב, הוא לומד לשנוא קריאה". מה אפשר להסיק מכך על הדרך לעודד קריאה?* – שחופש בחירה והנאה הם המפתח; כפייה מייצרת התנגדות, ובחירה אישית יוצרת אהבה לקריאה.

תשובה 7: *השוו בין קריאה על נייר לבין קריאה במסך: ציינו יתרון אחד לכל אחת, לפי הכתבה.* – נייר: הבנה טובה מעט יותר בטקסט ארוך, קל לדעת איפה נמצאים ולחזור אחורה. מסך: הגדלת אותיות, מילון בלחיצה, ספרייה שלמה במכשיר אחד.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם בית הספר צריך לחייב קריאת ספרים מסוימים, או לתת לתלמידים לבחור? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט.

תשובה 9: *כתבו המלצה על ספר שאהבתם (6–8 שורות) למועדון הקוראים של הכיתה: על מה הספר, למי הוא מתאים, ומה הדבר שהכי אהבתם בו – בלי לגלות את הסוף!* – משימת כתיבה. מחוון: תקציר קצר ללא "ספוילר", קהל יעד, נימוק אישי, לשון משכנעת.

🎙️ "לדבר לתוך מיקרופון ריק": שני מגישים בני 13 ופודקאסט אחד

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *על מה עוסקת התוכנית של אביגיל ויואב, ואיפה מושמעת?* – על בעלי חיים מוזרים; ברדיו הבית־ספרי ובאתר בית הספר.

תשובה 2: *תארו את שלבי ההכנה של פרק לפי הסדר.* – מחקר מכמה מקורות ובדיקת עובדות; כתיבת תסריט בנקודות (פתיחה, שלוש עובדות, שאלה למאזינים); הקלטה; עריכה.

3. איזה טיפ נתנה המורה לתיאטרון? [איתור מידע]

- (א) לדמיין מאזין אחד ספציפי ולדבר רק אליו
- (ב) לדבר הכי מהר שאפשר
- (ג) להקליט רק בלילה
- (ד) לקרוא הכול מדף

תשובה 3: לדמיין מאזין אחד ספציפי ולדבר רק אליו.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *מה מתכוון יואב ב"לדבר לתוך מיקרופון ריק"? מדוע זה קשה?* – לדבר בלי קהל שנראה מולך; אין תגובה (צחוק, שעמום) שעוזרת לכוון את הדיבור, ולכן קל לדבר מהר ובקול מונוטוני.

5. מדוע שמו אביגיל ויואב שמיכה על הראש בזמן ההקלטה? [הבנה ופרשנות]

א כי זה משעשע

ב כדי שלא יהיה הד

ג כי היה להם קר

ד כדי שלא יראו אותם

תשובה 5: כדי למנוע הד בהקלטה.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מהמקרה שבו "כמעט אמרנו בתוכנית משהו שקראנו ברשת"?* – שלא כל מידע ברשת נכון; צריך לבדוק במקור נוסף לפני שמפרסמים – אחריות של מי שמשמיע מידע לאחרים.

תשובה 7: *השוו בין האופן שבו הקליטו בתחילת הדרך לבין האופן שבו הם מקליטים היום.* – בהתחלה – עשר הקלטות לכל פרק, דיבור מהיר ומונוטוני; היום – שתי הקלטות ועריכה, דיבור איטי ושמח יותר אל "מאזין אחד".

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם בית הספר צריך להפעיל "רדיו בית־ספרי" שבו תלמידים מגישים תוכניות? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהראיון.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (בדיקת עובדות, עבודת צוות, ביטחון).

תשובה 9: *כתבו תסריט בנקודות לפרק של שתי דקות על נושא שאתם אוהבים: פתיחה, שלוש עובדות מעניינות, ושאלה למאזינים.* – משימת כתיבה. מחוון: מבנה לפי הראיון, עובדות מנוסחות בבהירות, פנייה למאזינים.

הבמה של רותם

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *מה כתבה המחנכת בתעודה של רותם בכיתה ו׳?* – "תלמידה חכמה, מומלץ להשתתף יותר."

2. מה ביקשה המדריכה מרותם אחרי המפגש הראשון? [איתור מידע]

א לשחק את הספינה

ב לדבר חזק יותר

ג לעזוב את החוג

ד לכתוב את קטע הפתיחה בהצגה

תשובה 2: לכתוב את קטע הפתיחה של ההצגה, כי היא "מקשיבה טוב".

תשובה 3: *על מה כתבה רותם?* – על ילדה שגרה במגדלור ושומרת על האור בשביל ספינות שהיא לעולם לא רואה.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *מה מלמד המשפט "הרגישה שמישהו מצביע עליה בכיתה ריקה" על רגשותיה של רותם?* – שהמשפט בתעודה גרם לה להרגיש חשופה, אשמה ובודדה, כאילו כולם רואים את ה"חיסרון" שלה.

5. מה הסבירה רותם לשירי: למה לא פחדה כשדיברה בשם הדמות? [הבנה ופרשנות]

א) כי למדה את הטקסט בעל פה רק בבית

ב) כי שינתה את הקול

ג) כי האולם היה ריק

ד) כי זו לא היא שמדברת אלא שומרת המגדלור, שאין לה ממה לפחד

תשובה 5: כי הדמות מאפשרת לה "להסתתר" מאחוריה; שומרת המגדלור אמיצה, ולה אין ממה לפחד.

תשובה 6: *שירי שואלת: "ומה אם אין מה לתקן?". מה אפשר להסיק מהסיפור כולו על השאלה הזו?* – שהשקט של רותם אינו פגם אלא תכונה (הקשבה, כתיבה); כשמצאה מקום שמתאים לה, היא פרחה – לא "תוקנה", אלא נמצאה.

תשובה 7: *השוו בין שני רגעי השקט בסיפור: הצחקוק במפגש הראשון והשקט שאחרי הקראת הקטע. מה ההבדל?* – במפגש הראשון – שקט מביך וצחוק עליה, שהשפיל אותה; אחרי ההקראה – שקט של הקשבה והערכה, שנתן לה כוח (ובו נזכרה לפני העלייה לבמה).

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם נכון שהורים ירשמו ילד לחוג "כדי שיתגבר" על משהו, בלי לשאול אותו? נמקו והסתמכו על פרט מהסיפור.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (הכעס של רותם בהתחלה מול התוצאה בסוף).

תשובה 9: *כתבו את קטע הפתיחה של ההצגה שרותם כתבה – מונולוג של שומרת המגדלור (8–10 שורות).* – משימת כתיבה. מחוון: גוף ראשון, דימויים של אור/חושך/ים, התאמה לרוח הסיפור.

שש בבוקר בפרדס: יום של קטיף עם כיתה ז׳

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *איך נולד רעיון ההתנדבות בקטיף?* – מתוך יחידה בשיעור על "מאיפה מגיע האוכל שלנו": התלמידים שמעו שחקלאים מתקשים למצוא עובדים, והמחנכת יצרה קשר עם משק.

תשובה 2: *ציינו שלושה כללים שהסביר אהרון לפני הקטיף.* – קוטפים רק פרי כתום מלא; מסובבים בעדינות או גוזרים במזמרה ולא מושכים; מניחים ולא זורקים לארגז; שותים מים כל חצי שעה (מספיקים שלושה).

3. כמה ארגזים מילאה הכיתה? [איתור מידע]

א) יותר ממאה

ב) אלף

ג) עשרה

ד) ארגז אחד

תשובה 3: יותר ממאה ארגזים.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *מה הסביר אהרון במשפט "פרי שנפצע בקטיף ייזרק בסוף, אז כל תנועה שלכם חשובה"?* – שקטיף לא זהיר גורם לבזבוז; לכל קוטף יש אחריות אמיתית על התוצאה.

5. מה משמעות תשובתו של אהרון: "כי כל עץ פה אני מכיר בשם"? [הבנה ופרשנות]

א) הוא לא רוצה לעבוד בעיר כי רחוק

ב) הוא קשור לאדמה ולעצים קשר אישי ועמוק

ג) הוא שוכח שמות של אנשים

ד) הוא נתן שמות לכל העצים בשלט

תשובה 5: שהקשר שלו לאדמה ולעצים הוא קשר אישי ועמוק, כמו קשר לאנשים קרובים; לכן לא יעזוב.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מהמשפט של רוני "האוכל לא מגיע מהסופר. הוא מגיע מאנשים"?* – שהיא הבינה את העבודה האנושית שמאחורי המזון, ופיתחה הערכה לחקלאים שקודם לא חשבה עליהם.

תשובה 7: *השוו בין האווירה באוטובוס בבוקר לבין האווירה באוטובוס בדרך חזרה. מה גרם להבדל?* – בבוקר – ישנוניות, קור וציפייה ל"טיול"; בחזרה – שקט מעייפות אחרי עבודה פיזית קשה ומשמעותית; היום שינה את הבנתם.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם התנדבות בחקלאות צריכה להיות חלק קבוע מתוכנית הלימודים בחטיבה? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (למידה וכבוד לעבודה / סיכונים כמו סחרחורת ושריטה).

תשובה 9: *כתבו מכתב תודה קצר לאהרון בשם הכיתה (6–8 שורות). התייחסו לשני דברים שלמדתם ממנו.* – משימת כתיבה. מחוון: פתיחה ופנייה, שני דברים שנלמדו, הבעת תודה, חתימה.

"כשאגדל אהיה...": החלומות של גיל 13 ומה קורה להם

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *מה היו שתי השאלות שהמחנכת שאלה בסקר?* – "מה אתם רוצים לעשות כשתהיו גדולים?" ו"מה רציתם להיות בכיתה ג׳?"

2. מה גילה הסקר על הקשר בין החלום בכיתה ג׳ לחלום היום? [איתור מידע]

א) רוב התלמידים רצו להיות מורים

ב) רק אחד מכל חמישה תלמידים כתב את אותה תשובה

ג) כולם כתבו אותה תשובה

ד) אף אחד לא ענה

תשובה 2: רק אחד מכל חמישה תלמידים כתב את אותה תשובה בשני הפתקים – החלומות משתנים.

תשובה 3: *אילו שאלות שואלת היועצת במקום "מה תהיה?"* – "מה אתה אוהב לעשות?" ו"מתי אתה מרגיש שהזמן טס?"

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את המונח "חוט" שבו משתמשת היועצת. הביאו את הדוגמה שלה.* – תכונה או תחום עניין שחוזרים בין חלומות שונים. דוגמה: ילדה שרצתה להיות וטרינרית, אחות ומורה לחינוך מיוחד – החוט: לטפל באחרים.

5. מה משמעות הכותרת שהמחנכת כתבה מעל הלוח: "החלומות שלנו – גרסה 1.0"? [הבנה ופרשנות]

א. החלומות הם גרסה ראשונה שתתעדכן עם הזמן, כמו תוכנה

ב. הלוח הוא מחשב

ג. יש רק חלום אחד נכון

ד. החלומות לא ישתנו לעולם

תשובה 5: שהחלומות הם רק גרסה ראשונה, שתתעדכן ותשתפר עם הזמן – כמו גרסאות של תוכנה.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מדברי אביו של תומר ("המשותף לכל החלומות שלך הוא שאתה אוהב לפתור בעיות")?* – שגם מאחורי חלומות שנראים שונים מאוד יש תכונה קבועה; זו בדיוק דוגמה ל"חוט" שהיועצת מדברת עליו.

תשובה 7: *השוו בין היחס של הדודה של ניר לחוסר ההחלטה לבין היחס של היועצת.* – הדודה מצפה לתשובה ברורה ומתאכזבת מ"לא יודע"; היועצת רואה בחוסר ההחלטה סקרנות טבעית ומציעה לענות "אני עוד מגלה" – תשובה בוגרת.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם כדאי לשאול ילדים בני 13 "מה תהיה כשתגדל?"? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט.

תשובה 9: *כתבו "גרסה 1.0" של החלומות שלכם: מה אתם אוהבים לעשות, מתי הזמן טס, ואיזה "חוט" אתם מזהים אצלכם (6–8 שורות).* – משימת כתיבה. מחוון: שימוש במושגי הכתבה ("חוט", "הזמן טס"), דוגמאות אישיות, רפלקציה.

🌧️ ענן בחוץ, ענן בפנים? מזג האוויר ומצב הרוח

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *לפי פסקה ב׳, מה הקשר בין אור לבין השעון הפנימי?* – האור שנכנס לעיניים משפיע על השעון הפנימי שקובע מתי אנחנו ערניים ומתי עייפים; פחות אור – יותר עייפות אצל חלק מהאנשים.

תשובה 2: *ציינו שני גורמים, חוץ מהאור, שמשפיעים על מצב הרוח בימים של מזג אוויר קשה.* – בגשם יוצאים, זזים ונפגשים פחות; חום קיצוני פוגע בשינה ומגביר עצבנות; ציפייה שהיום יהיה רע (מספיקים שניים).

3. מה עשתה מאיה בעקבות העצות? [איתור מידע]

א. נשארה כל היום במיטה

ב. הפסיקה לקרוא

ג. עברה לגור במקום שמשי

ד. יצאה לחמש דקות עם מטרייה לפני בית הספר

תשובה 3: יצאה לחמש דקות עם מטרייה לפני בית הספר.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את דברי המורה: "לא מזג האוויר עצמו קובע איך נרגיש, אלא מה שאנחנו עושים בגללו".* – ההשפעה העיקרית עוברת דרך ההתנהגות: בגשם נשארים בבית, זזים ונפגשים פחות – וזה מה שמוריד את מצב הרוח.

5. מה משמעות המשפט "אפילו ליום מעונן יש יותר אור מאשר לחדר מואר"? [הבנה ופרשנות]

א) אסור לצאת בגשם

ב) גם ביום אפור כדאי לצאת החוצה, כי שם יש יותר אור טבעי

ג) ימים מעוננים מסוכנים

ד) לא צריך מנורות בבית

תשובה 5: שגם ביום אפור האור הטבעי בחוץ חזק מתאורה פנימית, ולכן כדאי לצאת.

תשובה 6: *הטקסט מציין שהמחקרים "לא תמיד מסכימים". מה אפשר להסיק מכך על הדרך שבה כדאי לקרוא מידע מדעי?* – שיש לבחון ממצאים בזהירות, להבחין בין מה שהוכח לבין מה שנראה, ולזכור שאנשים שונים מגיבים אחרת.

תשובה 7: *השוו בין התגובה של מאיה לגשם לבין התגובה של עידו. מה ההשוואה מלמדת?* – מאיה מרגישה איטיות ורצון להסתגר; עידו שמח ומחכה לגשם. ההשוואה מלמדת שהשפעת מזג האוויר אישית ואיננה זהה לכולם.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *האם לדעתכם בתי ספר צריכים לשנות את סדר היום בימים גשומים (למשל להוסיף תנועה בכיתה)? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהטקסט.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + פרט (תנועה ומפגשים משפרים מצב רוח / חשיפה לאור).

תשובה 9: *כתבו "תוכנית ליום גשום" לכיתה: ארבע פעילויות קצרות, ולכל אחת משפט שמסביר איך היא קשורה למידע בטקסט.* – משימת כתיבה. מחוון: 4 פעילויות מעשיות, קישור כל פעילות למידע (אור, תנועה, מפגש, ציפייה).

לפני שלוחצים "שלח": על רכילות וקבוצות הודעות

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

תשובה 1: *איך, לפי פסקה א׳, מתחילה רכילות בקבוצת ההודעות?* – במשהו קטן: שאלה על מה מישהו לבש או אמר, צילום מסך ואימוג'י צוחק – ותוך דקות חצי שכבה יודעת.

2. מהם "שלושת השערים"? [איתור מידע]

א) האם זה נכון? האם זה נחוץ? האם זה טוב?

ב) שלושה כללים לכניסה לבית הספר

ג) האם יש תמונה? האם יש אימוג'י? האם יש קישור?

ד) האם זה מצחיק? האם זה חדש? האם זה קצר?

תשובה 2: שלוש שאלות לפני שכותבים על מישהו: האם זה נכון? האם זה נחוץ? האם זה טוב?

תשובה 3: *אילו שלוש הצעות מציעה הכותבת בסוף הטור?* – לעצור חמש שניות ולבדוק את שלושת השערים; לא להעביר צילום מסך של שיחה פרטית בלי רשות; לשנות נושא או לומר שזה לא בסדר כשמתחילה רכילות.

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

תשובה 4: *הסבירו את הדימוי "למילים יש כנפיים", ואת התוספת של הכותבת "יש להן גם צילום מסך".* – כנפיים – מילים שיצאו "עפות" ואי אפשר להחזירן; צילום מסך – בעידן הדיגיטלי הן גם נשמרות, מועברות הלאה ומגיעות לאנשים שלא היו אמורים לראותן.

5. מדוע, לפי הכותבת, גם מי ש"רק קורא" הוא חלק מהרכילות? [הבנה ופרשנות]

א) כי הוא מנהל הקבוצה

ב) כי הוא לא יודע לכתוב

ג) כי הוא קורא מהר

ד) כי כל תגובה או שתיקה נותנת לרכילות קהל ומעודדת את הכותב

תשובה 5: כי לייק או אימוג'י צוחק מעודדים את הכותב, והשתיקה נותנת לרכילות קהל.

תשובה 6: *מה אפשר להסיק מהתגובה שקיבלה הכותבת כשכתבה בפעם הראשונה "די, זה לא נחמד"?* – שרבים בקבוצה מרגישים לא בנוח עם הרכילות אך מפחדים לדבר; עמידה אמיצה של אחד נותנת לגיטימציה לאחרים, והפחד מתגובה שלילית מוגזם לעתים קרובות.

תשובה 7: *השוו בין דיבור בהפסקה לבין כתיבה בקבוצה, לפי פסקה ב׳. מה ההבדלים?* – בהפסקה שומעים טון ורואים פנים, ואין תיעוד; בקבוצה אין טון ואין פנים, המילים נשמרות, מועברות הלאה ומגיעות לקהל רחב.

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תשובה 8: *"לא כל דבר נכון צריך להיאמר." האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על דוגמה מהטור או מניסיונכם.* – תשובה פתוחה. מחוון: עמדה + נימוק + דוגמה (התלמיד שמעד בספורט / שלושת השערים).

תשובה 9: *כתבו שלוש הודעות קצרות שאפשר לשלוח בקבוצה כדי לעצור רכילות בלי להשפיל אף אחד. ליד כל הודעה כתבו מתי הייתם משתמשים בה.* – משימת כתיבה. מחוון: 3 הודעות מנומסות ואפקטיביות, התאמה למצבים שונים, לשון מכבדת.

"המצלמה לימדה אותי להסתכל": ראיון עם צלם צעיר

ראיון · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

היום כמעט לכל אחד יש מצלמה בכיס. אבל האם כל מי שמצלם הוא צלם? שוחחנו עם עידן, תלמיד כיתה ז׳, שהתמונות שלו הוצגו בתערוכה בספרייה העירונית. קִראו את הראיון ושימו לב למה שהוא אומר על הבדל בין "לצלם" לבין "לראות".

א עידן בן 13. לפני שנה וחצי הוא התחיל לצלם בטלפון הישן של אמא שלו, בעיקר עננים, חתולים ואת הים. החודש הוצגו שתים־עשרה תמונות שלו בתערוכה של צלמים צעירים בספרייה העירונית. נפגשנו איתו בגינה ליד הבית, והוא כמובן הגיע עם הטלפון ביד.

ב **איך התחלת לצלם?**

"בכלל במקרה. הייתי חולה שבוע בבית, ומהחלון ראיתי איך האור משתנה על הבניין שמולנו – בבוקר צהוב, בצהריים לבן, ובערב כתום. התחלתי לצלם את אותו חלון כל שעה. כשהסתכלתי על כל התמונות ביחד, זה היה כמו סרט. הבנתי שבכל רגע יש משהו אחר לראות, ואני פשוט לא שמתי לב."

ג **מה ההבדל בין "סתם לצלם" לבין לצלם באמת?**

"כולם מצלמים. אנחנו מצלמים את האוכל, את החברים, את עצמנו. אבל רוב הזמן אנחנו לוחצים מהר וממשיכים הלאה. לצלם באמת זה לעצור. לחכות. לשאול: מה הסיפור פה? למשל, יש לי תמונה של סבא שלי מחזיק כוס תה. אם הייתי מצלם רגיל, הייתה רואים איש עם כוס. אבל חיכיתי לרגע שבו הוא צחק על משהו שאמרתי, והאדים קצת, וכל הקמטים שלו זזו. בתמונה הזאת רואים מי הוא."

ד **יש לך כללים שאתה מקפיד עליהם?**

"שלושה. הראשון: אור. אני לא מצלם באמצע היום אם אני יכול לחכות לשעה של לפני השקיעה, כי אז הכול רך יותר. השני: להתקרב או להתרחק. רוב האנשים עומדים במרחק 'רגיל'. אני מנסה תמיד להתקרב מאוד לפרט קטן, או להתרחק מאוד כדי לראות את כל התמונה. השלישי – והכי חשוב: לא מצלמים אנשים בלי לשאול. גם לא חברים. במיוחד לא חברים. ולא מפרסמים תמונה של מישהו בלי רשות. אני רוצה שאנשים ירגישו בנוח כשאני ליד, לא שיסתתרו."

ה **ומה עם פילטרים ועריכה?**

"אני עורך מעט. מבהיר קצת, חותך את השוליים. אבל אני לא משנה איך אנשים נראים. אם צילמתי מישהי והיא אומרת 'תמחק, אני לא אוהבת איך אני יוצאת', אני מוחק. זאת התמונה שלה, לא שלי. ואני גם חושב שהתמונות הכי יפות הן דווקא אלה שלא מושלמות: עם צל, עם טעות קטנה, עם תנועה."

ו מה הצילום שינה אצלך?

"אני מסתכל אחרת. בדרך לבית הספר אני רואה דברים שפעם לא ראיתי: חתול שישן בתוך עציץ, השתקפות של עץ בשלולית, זקנה שמאכילה יונים בדיוק באותה שעה כל יום. פעם הייתי הולך עם אוזניות ועיניים לרצפה. היום אני הולך עם עיניים פקוחות. אמא שלי אומרת שזה הדבר הכי טוב שקרה לי, ואני חושב שהיא צודקת."

ז עצה לתלמידים שרוצים להתחיל?

"לא צריך מצלמה יקרה. מה שיש בכיס מספיק. תנסו משימה של שבוע: לצלם כל יום דבר אחד שאף פעם לא שמתם לב אליו. בסוף השבוע תראו שהעולם מלא בסיפורים. רק צריך לעצור ולהסתכל."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
במקרה	בלי תכנון מראש
האדים	הפנים שלו נעשו אדומות
שוליים	החלקים בקצה של תמונה או של דף
רשות	אישור לעשות משהו

✏️ שאלות

איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. איך התחיל עידן לצלם? [איתור מידע]

2. מהם שלושת הכללים של עידן? [איתור מידע]

3. מה עושה עידן כשמישהי מבקשת למחוק תמונה שלה? [איתור מידע]

א) שומר אותה בסוד

ב) מוסיף לה פילטר

ג) מפרסם אותה בכל זאת

ד) מוחק אותה, כי זו התמונה שלה

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את ההבדל שעידן עושה בין "לצלם" לבין "לצלם באמת". הביאו את הדוגמה שלו. [הבנה ופרשנות]

5. למה מתכוון עידן במשפט "פעם הייתי הולך עם עיניים לרצפה. היום אני הולך עם עיניים פקוחות"? [הבנה ופרשנות]

א) שהיום הוא שם לב לפרטים בסביבה, ופעם לא שם לב

ב) שהוא הולך מהר יותר

ג) שהוא צריך משקפיים

ד) שהיה לו כאב עיניים

6. מה אפשר להסיק מהכלל השלישי של עידן על היחס שלו לאנשים שהוא מצלם? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין היחס של עידן לעריכה לבין השימוש הנפוץ בפילטרים שמשנים מראה. במה הוא שונה? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. עידן אומר שאסור לפרסם תמונה של חבר בלי רשות, "גם לא בצחוק". האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהראיון. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. בצעו את "משימת השבוע" של עידן במשך יום אחד: צלמו (או תארו) דבר אחד שלא שמתם לב אליו קודם, וכתבו 5–6 שורות על הסיפור שהוא מספר. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

"רק הערה קטנה": למה כל כך קשה לשמוע ביקורת?

טור דעה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם טור דעה שכתב תלמיד כיתה ז׳ אחרי שקיבל הערה שפגעה בו. בטור הוא מסביר מה עבר עליו, ומציע דרך אחרת לשמוע – וגם לתת – ביקורת. קראו ושימו לב לשינוי בעמדה שלו.

א לפני חודש הגשתי עבודה בהיסטוריה שעבדתי עליה שבועיים. ציירתי מפה, כתבתי ארבעה עמודים, ואפילו הוספתי ציר זמן צבעוני. כשקיבלתי אותה בחזרה, הדבר הראשון שראיתי היה הערה באדום: "הרבה מידע, אבל איפה הדעה שלך?". לא ראיתי את הציון. לא ראיתי את המילה "יפה" שהייתה כתובה בצד. ראיתי רק את האדום. הלכתי הביתה כועס, ובערב אמרתי לאמא שהמורה "לא מבינה כלום".

ב **למה ביקורת כואבת?**

היום, כשאני חושב על זה, אני מבין שהבעיה לא הייתה בהערה. הבעיה הייתה במה ששמעתי. המורה כתבה משהו על העבודה, ואני שמעתי משהו עליי: "אתה לא מספיק טוב". אני חושב שזה קורה להרבה אנשים. כשמשקיעים במשהו הרבה, הוא מרגיש כמו חלק מאיתנו, ולכן כל הערה עליו מרגישה כמו מכה אישית. ויש עוד משהו: המוח שלנו, כך קראתי, שם לב לדברים שליליים יותר מאשר לחיוביים. זה מסביר למה מתוך עשר מחמאות והערה אחת, אנחנו זוכרים רק את ההערה.

ג **מה למדתי**

אחרי כמה ימים, כשנרגעתי, קראתי שוב את העבודה. והאמת? המורה צדקה. העתקתי הרבה עובדות, אבל לא כתבתי אף משפט שמתחיל ב"אני חושב". הלכתי אליה אחרי השיעור – לא כדי להתווכח, אלא כדי לשאול איך אפשר לשפר. היא הייתה מופתעת, ואז ישבה איתי עשר דקות והראתה לי איך כותבים פסקת עמדה. בעבודה הבאה קיבלתי את ההערה: "סוף סוף שמעתי את הקול שלך!". את ההערה הזו תליתי על המקרר.

ד **איך לשמוע ביקורת**

אז הנה מה שאני מציע, למי שמקבל ביקורת. קודם כול, לנשום ולא להגיב מיד. הכעס הראשון עובר. אחר כך, להפריד: ההערה היא על העבודה, לא על הבן אדם. ולבסוף, לשאול שאלה אחת: "מה אני יכול לקחת מזה לפעם הבאה?". לא כל ביקורת צודקת, וזה בסדר להחליט שהערה מסוימת לא מתאימה. אבל כדאי להחליט את זה אחרי שחשבנו, ולא ברגע הראשון.

ה **ואיך לתת ביקורת**

ויש גם צד שני: אנחנו לא רק מקבלים ביקורת, אנחנו גם נותנים. כשחבר מראה לי ציור או משחק שהמציא, קל לי להגיד "זה לא משהו". למדתי שיש דרך טובה יותר, שהמורה שלנו לאומנות קוראת לה "כריך": מתחילים במשהו טוב ואמיתי, באמצע אומרים מה אפשר לשפר – ספציפית ובעדינות – ומסיימים במשהו מעודד. "הצבעים מדהימים, אולי תנסה להגדיל את הדמות, ואני ממש רוצה לראות את ההמשך." זה לוקח עוד שתי שניות, וזה משנה הכול.

1 הערה היא לא אויב. היא מתנה – לפעמים עטופה בנייר לא הכי יפה. אני עדיין לא אוהב לראות אדום על הדף. אבל היום, כשאני רואה אותו, אני כבר לא שואל "למה היא עושה לי את זה?". אני שואל "מה היא מנסה ללמד אותי?".

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
ציר זמן	קו שמסדר אירועים לפי הסדר שבו קרו
משקיעים	נותנים הרבה זמן ומאמץ
שליליים	רעים, לא טובים
להפריד	לשים כל דבר בנפרד

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מה הייתה ההערה שהמורה כתבה על עבודת ההיסטוריה? [איתור מידע]

   (א) "שכחת את המפה"
   (ב) "הרבה מידע, אבל איפה הדעה שלך?"
   (ג) "עבודה מושלמת"
   (ד) "העבודה קצרה מדי"

2. מה עשה הכותב אחרי שנרגע? [איתור מידע]

3. מהם שלושת הצעדים שהכותב מציע למי שמקבל ביקורת? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את המשפט "המורה כתבה משהו על העבודה, ואני שמעתי משהו עליי". [הבנה ופרשנות]

5. מהי שיטת ה"כריך" במתן ביקורת? [הבנה ופרשנות]

א) לא אומרים שום דבר רע

ב) נותנים ביקורת רק בהפסקת האוכל

ג) כותבים ביקורת על דף

ד) מתחילים בדבר טוב, באמצע מה לשפר, ומסיימים בעידוד

6. הכותב תלה על המקרר את ההערה "סוף סוף שמעתי את הקול שלך!". מה אפשר להסיק מכך? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין התגובה הראשונה של הכותב להערה לבין היחס שלו לביקורת בסוף הטור. [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. "הערה היא לא אויב, היא מתנה" האם אתם מסכימים? נמקו, והסתמכו על פרט אחד מהטור או מניסיונכם. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו ביקורת בשיטת ה"כריך" על אחד מאלה: ציור של אח קטן, עבודה של חבר, או סרטון שחבר צילם. כתבו שלושה משפטים ברורים. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹️

🎂 מסיבה לשלושים או פיקניק לארבעה? הוויכוח על ימי ההולדת

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

בגיל 12–13, יום הולדת הוא לא רק עוגה ונרות – הוא גם החלטה חברתית: את מי מזמינים, ואת מי לא? הכתבה שלפניכם מציגה שתי גישות לחגיגה. קִראו ושימו לב לנימוקים של כל צד.

א **שתי הזמנות, שני סגנונות**

באותו שבוע בדיוק קיבלו תלמידי כיתה ז׳4 שתי הזמנות שונות מאוד. הראשונה, של יובל, הגיעה לקבוצת ההודעות של כל השכבה: "מסיבת ריקודים באולם, חמישי בערב, כולם מוזמנים!", עם תמונות של אורות צבעוניים ועוגה בשלוש קומות. השנייה הייתה פתק בכתב יד, שאלה השאירה בשקט בתוך הקלמר של שלוש חברות: "פיקניק בגינה, שבת בצהריים, רק אנחנו. תביאו שמיכה."

ב ההבדל בין שתי ההזמנות משקף ויכוח שמתנהל היום בבתים רבים: האם יום הולדת צריך להיות אירוע גדול לכולם, או מפגש קטן ואינטימי עם החברים הקרובים?

ג **בעד המסיבה הגדולה**

יובל מסבירה את הבחירה שלה: "רציתי שאף אחד לא ירגיש בחוץ. אני זוכרת שבכיתה ה׳ לא הזמינו אותי ליום הולדת של חצי כיתה, וזה היה נורא. אז אמרתי – אצלי כולם." גם אמא שלה, נעמה, תומכת: "מסיבה גדולה היא הזדמנות לבנות כיתה מגובשת. ילדים שלא מדברים בדרך כלל נפגשים, רוקדים יחד, ומשהו נפתח."

ד אבל למסיבה הגדולה יש גם מחיר, ולא רק בכסף. "בסוף הערב הייתי עייפה מאוד", מודה יובל. "דיברתי עם כולם שתי דקות, ולא עם אף אחד באמת. החברה הכי טובה שלי אמרה לי למחרת שהיא בקושי ראתה אותי."

ה **בעד המפגש הקטן**

אלה, מהצד השני, מספרת שבחרה בפיקניק כי "רציתי לחגוג עם האנשים שהכי מכירים אותי. לשבת, לצחוק, לדבר על דברים אמיתיים." לדבריה, ארבע בנות על שמיכה הן "יותר שמחה מארבעים באולם". המחנכת של השכבה, ענבל כהן, מזכירה שגם לחגיגה קטנה יש יתרונות חינוכיים: "ילדים לומדים שאין צורך להרשים אף אחד. שמספיק להיות ביחד."

ו אבל גם כאן יש קושי: מי שלא הוזמן. "שמעתי שיש פיקניק ולא הזמינו אותי", סיפרה תלמידה אחרת מהכיתה. "ידעתי שזה קטן, אבל עדיין היה לי צביטה בלב." המחנכת מציעה כלל פשוט: "מותר לחגוג בקטן. אבל לא מדברים על זה בקבוצה הכיתתית, לא מעלים תמונות בפני כולם, ולא שואלים 'מי מוזמן' בהפסקה. מה שקטן – נשאר קטן."

ז **ומה עם הלחץ להרשים?**

יש עוד גורם שמשפיע על ההחלטה: התחרות. "כשמישהו עושה מסיבה עם להקה, אתה מרגיש שאתה חייב לעשות משהו גדול יותר", אומר עמית, תלמיד בשכבה. הורים אחדים מספרים על לחץ כלכלי אמיתי. בעקבות זאת, בכמה כיתות הוחלט על "יום הולדת כיתתי" פעם בחודש, שבו חוגגים יחד לכל מי שנולד באותו חודש, עם עוגה פשוטה ומשחקים – וכל אחד חוגג בבית כמו שהוא רוצה.

ח אז מה עדיף? אולי אין תשובה אחת. אלה ויובל, אגב, נפגשו בהפסקה אחרי שתי החגיגות. "בשנה הבאה", הציעה יובל, "אולי נעשה פיקניק גדול. עם הרבה שמיכות."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
משקף	מראה, מבטא
אינטימי	קטן, קרוב ואישי
מגובשת	שהחברים בה קרובים ומחוברים זה לזה
להרשים	לגרום לאחרים לחשוב שאתה מיוחד או עשיר

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מה ההבדל בין שתי ההזמנות שקיבלו התלמידים? ציינו שני הבדלים. [איתור מידע]

2. מדוע החליטה יובל להזמין את כולם? [איתור מידע]

(א) כי ההורים חייבו אותה
(ב) כי לא היו לה חברים קרובים
(ג) כי רצתה לנצח בתחרות
(ד) כי זכרה שלא הזמינו אותה ליום הולדת בכיתה ה׳, ולא רצתה שמישהו ירגיש בחוץ

3. אילו שלושה כללים מציעה המחנכת למי שחוגג בקטן? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את המשפט "מה שקטן – נשאר קטן". [הבנה ופרשנות]

5. מה המשמעות של "יום הולדת כיתתי"? [הבנה ופרשנות]

א. חגיגה משותפת פעם בחודש לכל מי שנולד באותו חודש

ב. מסיבה לכל השכבה בכל שבוע

ג. יום שבו אסור לחגוג

ד. יום חופש מהלימודים

6. מה אפשר להסיק מדברי יובל על כך ש"דיברתי עם כולם שתי דקות, ולא עם אף אחד באמת"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין היתרון והחיסרון של המסיבה הגדולה לבין היתרון והחיסרון של המפגש הקטן. [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. איזו דרך חגיגה נראית לכם נכונה יותר לכיתה ז׳? נמקו והסתמכו על שני פרטים מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו הזמנה ליום הולדת שמשלבת את היתרונות של שתי הגישות (4–6 שורות), ומשפט שמסביר את הבחירה שלכם. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹️

ספר ביד בעידן המסך: האם בני נוער עוד קוראים?

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

אומרים ש"הנוער של היום לא קורא". אבל כשנכנסים לספרייה של בית הספר בהפסקה, התמונה קצת אחרת. הכתבה שלפניכם בודקת את הרגלי הקריאה של בני נוער היום. קִראו ושימו לב: מה עוזר להם לקרוא, ומה מפריע?

א הספרייה בהפסקה

בשעה עשר ורבע, כשהצלצול מכריז על ההפסקה הגדולה, רוב התלמידים רצים לחצר. אבל בספרייה של החטיבה יש תור. "אני שומרת את הספר הבא בסדרה לשירה כבר שבוע", מספרת הספרנית, דורית שמש, ומושיטה ספר עבה לתלמידה נרגשת. "כולם חושבים שילדים לא קוראים. אני רואה כל יום שזה לא נכון. הם קוראים – רק אחרת."

ב מה כן קוראים?

לפי הספרנית, הז'אנרים המבוקשים ביותר בכיתות ז׳ הם ספרי פנטזיה, ספרי מתח ותעלומה, ורומנים גרפיים – ספרים שבהם הסיפור מסופר בעזרת איורים ובועות דיבור, כמו בקומיקס. "יש מבוגרים שמזלזלים ברומן גרפי", היא אומרת, "אבל קריאה של רומן גרפי דורשת הבנה של רצף, של רמזים בתמונה ושל דמויות. זו קריאה לכל דבר." גם ספרים בסדרות פופולריים מאוד: מי שמתאהב בדמות, רוצה לדעת מה קרה לה בהמשך.

ג מה מפריע לקרוא?

התלמידים עצמם מודים שלא תמיד קל. "אני מתחיל ספר, קורא שלושה עמודים, ואז הטלפון מצפצף", אומר דביר. "אחרי חמש דקות אני כבר לא זוכר איפה הייתי." גם עומס הלימודים משפיע: "בסוף יום עם שבעה שיעורים ושיעורי בית, אין לי כוח לעוד טקסט", מסבירה מעיין. וחוקרי קריאה מציינים שקריאה של הרבה טקסטים קצרים על מסך – הודעות, כותרות, כיתובים – עלולה להרגיל את המוח לרפרף ולקפוץ, וקשה לו יותר להתרכז בטקסט ארוך.

ד קריאה במסך או על נייר?

הוויכוח הזה ממשיך גם בין המומחים. יש מחקרים שמצאו שכאשר קוראים טקסט ארוך ומורכב, ההבנה על נייר טובה מעט יותר, אולי משום שקל יותר "לדעת איפה אנחנו" בספר ולחזור אחורה. מצד שני, קריאה דיגיטלית מאפשרת להגדיל אותיות, לחפש מילה במילון בלחיצה ולהחזיק ספרייה שלמה במכשיר אחד – יתרון גדול לחלק מהקוראים, למשל למי שמתקשה בקריאה. "העיקר שקוראים", מסכמת הספרנית. "הפורמט פחות חשוב מהסיפור."

ה **איך מחזירים את ההנאה?**

בחטיבה החליטו לנסות כמה רעיונות. הראשון: "עשר דקות של שקט" – בתחילת כל יום שלישי, כל בית הספר, כולל המורים, קורא ספר לבחירתו. השני: מועדון קוראים, שבו תלמידים ממליצים זה לזה על ספרים, בלי ציונים ובלי מבחנים. השלישי: חופש בחירה. "כשמכריחים ילד לקרוא ספר שהוא לא אוהב, הוא לומד לשנוא קריאה", אומרת שמש. "כשנותנים לו לבחור, הוא לומד לאהוב אותה."

ו דביר, אגב, מצא פתרון משלו לטלפון המצפצף: הוא משאיר אותו בחדר אחר כשהוא קורא. "בהתחלה זה היה מוזר", הוא אומר. "עכשיו אני מגיע לפרק עשרים ולא שם לב שעברה שעה."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
ז'אנר	סוג של ספר או סיפור (מתח, פנטזיה…)
רומן גרפי	ספר שבו הסיפור מסופר בציורים ובבועות דיבור
מזלזלים	חושבים שמשהו לא חשוב או לא שווה
לרפרף	לקרוא מהר ובשטחיות, בלי להתעמק

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. אילו שלושה ז'אנרים מבוקשים ביותר בכיתות ז׳, לפי הספרנית? [איתור מידע]

2. ציינו שני דברים שמפריעים לבני נוער לקרוא, לפי הכתבה. [איתור מידע]

3. מהו הרעיון של "עשר דקות של שקט"? [איתור מידע]

א) מבחן קצר על ספר

ב) עשר דקות של הפסקה נוספת

ג) שיעור שבו אסור לדבר

ד) בכל יום שלישי כל בית הספר, כולל המורים, קורא ספר לבחירתו

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. למה, לדעת הספרנית, קריאה של רומן גרפי היא "קריאה לכל דבר"? [הבנה ופרשנות]

5. מה המשמעות של המשפט "הפורמט פחות חשוב מהסיפור"? [הבנה ופרשנות]

א) העיקר שקוראים ונהנים, לא משנה אם על נייר או במסך

ב) רק סיפורים קצרים חשובים

ג) צריך לבחור רק ספרים יפים

ד) ספרים על נייר עדיפים תמיד

6. הספרנית אומרת: "כשמכריחים ילד לקרוא ספר שהוא לא אוהב, הוא לומד לשנוא קריאה". מה אפשר להסיק מכך על הדרך לעודד קריאה? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין קריאה על נייר לבין קריאה במסך: ציינו יתרון אחד לכל אחת, לפי הכתבה. [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם בית הספר צריך לחייב קריאת ספרים מסוימים, או לתת לתלמידים לבחור? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו המלצה על ספר שאהבתם (6–8 שורות) למועדון הקוראים של הכיתה: על מה הספר, למי הוא מתאים, ומה הדבר שהכי אהבתם בו – בלי לגלות את הסוף! [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

"לדבר לתוך מיקרופון ריק": שני מגישים בני 13 ופודקאסט אחד

ראיון · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

יותר ויותר בני נוער לא רק מאזינים לתוכניות שמע, אלא גם מקליטים תוכניות משלהם. שוחחנו עם אביגיל ויואב, תלמידי כיתה ז׳, שמגישים פודקאסט על חיות מוזרות. קִראו את הראיון ושימו לב לשלבי העבודה שהם מתארים.

א אביגיל ויואב הכירו בכיתה א׳, והיום, בכיתה ז׳, יש להם פרויקט משותף: תוכנית שמע שבועית בשם "בעלי חיים שלא ידעתם שקיימים". בכל פרק הם מספרים על חיה אחת מוזרה – דג שמאיר בחושך, צפרדע שקופה, ציפור שמחקה קולות – ומראיינים מישהו שיודע עליה משהו: מורה למדעים, סבא שהיה דייג, ופעם אחת אפילו מדריך בגן חיות. התוכנית מושמעת ברדיו הבית־ספרי ובאתר בית הספר, ומאזינים לה ילדים, הורים ומורים.

ב **איך נולד הרעיון?**

יואב: "בחופש הגדול היה לי משעמם, ושמעתי הרבה תוכניות שמע על מדע. חשבתי: למה רק מבוגרים מדברים? אולי ילדים ירצו לשמוע ילדים." אביגיל: "והוא התקשר אליי, כי אני זו שמדברת הרבה." (שניהם צוחקים.)

ג **איך מכינים פרק?**

אביגיל: "יש לנו שלבים קבועים. קודם כול מחקר: כל אחד מאיתנו קורא על החיה מכמה מקורות, ואנחנו בודקים שהעובדות מתאימות. אם מקור אחד אומר משהו ושני אומר משהו אחר – אנחנו לא כותבים את זה, או שואלים מומחה." יואב: "אחרי זה כותבים תסריט. לא מילה במילה, אלא נקודות: פתיחה, שלוש עובדות מפתיעות, שאלה למאזינים. ואז מקליטים. בהתחלה הקלטנו כל פרק עשר פעמים. היום אנחנו מקליטים פעמיים ועורכים."

ד **מה היה הכי קשה?**

יואב: "לדבר לתוך מיקרופון ריק. כשאתה מדבר עם חבר, אתה רואה אם הוא צוחק או משתעמם. מול מיקרופון אין כלום. בהתחלה דיברתי מהר מדי ובקול מונוטוני, כמו מכונה." אביגיל: "המורה לתיאטרון נתנה לנו טיפ: לדמיין מאזין אחד ספציפי, ולדבר רק אליו. אני מדמיינת את אח שלי בן התשע. מאז אני מדברת יותר לאט ויותר בשמחה."

ה **מה למדתם מהפרויקט?**

אביגיל: "שאפשר להתווכח ולהישאר חברים. יש פרקים שרבנו על כל משפט. קבענו כלל: כל אחד אחראי על פרק אחר, ובפרק שלו – המילה האחרונה שלו." יואב: "ולמדתי לבדוק עובדות. פעם כמעט אמרנו בתוכנית משהו שקראנו ברשת, ואז גילינו שזה לא נכון בכלל. מאז אני לא מאמין לשום דבר בלי לבדוק בעוד מקום. זה עוזר לי גם בעבודות לבית הספר."

1 **מה הייתם אומרים למי שרוצה להתחיל תוכנית משלו?**

יואב: "לבחור נושא שאתם אוהבים באמת. אם אתם משתעממים, גם המאזינים ישתעממו." אביגיל: "ולא לחכות לציוד מושלם. התחלנו עם טלפון אחד ושמיכה על הראש, כדי שלא יהיה הד. וגם – לשאול את מי שאתם מראיינים אם מותר להקליט ולפרסם. זה חשוב."

2 לפני שנפרדנו שאלנו מהי החיה האהובה עליהם. יואב לא היסס: "תמנון. יש לו שלושה לבבות." אביגיל חייכה: "ובגלל זה הפרק הבא שלנו נקרא 'מי צריך שלושה לבבות?'."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
תוכנית שמע	תוכנית שמאזינים לה, בלי תמונה (פודקאסט)
מקורות	המקומות שמהם לוקחים מידע (ספר, אתר, מומחה)
תסריט	טקסט שמכינים מראש למה שיגידו
מונוטוני	באותו טון כל הזמן, בלי שינוי

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. על מה עוסקת התוכנית של אביגיל ויואב, ואיפה מושמעת? [איתור מידע]

2. תארו את שלבי ההכנה של פרק לפי הסדר. [איתור מידע]

3. איזה טיפ נתנה המורה לתיאטרון? [איתור מידע]

א) לדמיין מאזין אחד ספציפי ולדבר רק אליו

ב) לדבר הכי מהר שאפשר

ג) להקליט רק בלילה

ד) לקרוא הכול מדף

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה מתכוון יואב ב"לדבר לתוך מיקרופון ריק"? מדוע זה קשה? [הבנה ופרשנות]

5. מדוע שמו אביגיל ויואב שמיכה על הראש בזמן ההקלטה? [הבנה ופרשנות]

א) כי זה משעשע

ב) כדי שלא יהיה הד

ג) כי היה להם קר

ד) כדי שלא יראו אותם

6. מה אפשר להסיק מהמקרה שבו "כמעט אמרנו בתוכנית משהו שקראנו ברשת"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין האופן שבו הקליטו בתחילת הדרך לבין האופן שבו הם מקליטים היום. [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם בית הספר צריך להפעיל "רדיו בית־ספרי" שבו תלמידים מגישים תוכניות? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהראיון. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו תסריט בנקודות לפרק של שתי דקות על נושא שאתם אוהבים: פתיחה, שלוש עובדות מעניינות, ושאלה למאזינים. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

הבמה של רותם

סיפור קצר · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם סיפור קצר על נערה ביישנית שמצטרפת לחוג דרמה. קראו אותו ושימו לב לרגעים שבהם משהו בה משתנה.

א רותם הייתה הילדה שיודעת את התשובה ולא מצביעה. בכל שיעור היא לחשה לעצמה את התשובה הנכונה, ואז שמעה מישהו אחר אומר אותה בקול – ומקבל את המחמאה. בתעודה של כיתה ו׳ כתבה המחנכת: "תלמידה חכמה, מומלץ להשתתף יותר." רותם קראה את המשפט הזה עשר פעמים, ובכל פעם הרגישה שמישהו מצביע עליה בכיתה ריקה.

ב בתחילת כיתה ז׳ אמא שלה רשמה אותה לחוג דרמה. "בלי לשאול אותי", אמרה רותם לחברה הכי טובה שלה, שירי. "היא חושבת שזה יתקן אותי." שירי הרימה גבה: "ומה אם אין מה לתקן?"

ג **המפגש הראשון**

במפגש הראשון עמדו כולם במעגל, והמדריכה, מיכל, ביקשה שכל אחד יגיד את השם שלו ויעשה תנועה. נער אחד קפץ, נערה אחרת עשתה קידה. כשהגיע תורה של רותם, היא אמרה את השם בקול כל כך שקט שמיכל ביקשה שתחזור. היא חזרה, עוד יותר בשקט. מישהו צחקק. רותם רצתה שהרצפה תבלע אותה.

ד אחרי המפגש מיכל ניגשה אליה. רותם הייתה בטוחה שעכשיו תגיד לה "את צריכה לדבר חזק יותר". במקום זה, מיכל שאלה: "את אוהבת לכתוב?". רותם הנהנה בהפתעה. "יופי", אמרה מיכל. "אני צריכה מישהי שתכתוב את הקטע של הפתיחה בהצגה. מישהי שמקשיבה טוב."

ה **הכתיבה**

שבוע שלם רותם כתבה. היא כתבה על ילדה שגרה בתוך מגדלור, ששומרת על האור בשביל ספינות שהיא לעולם לא רואה. כשהקריאה את הקטע לקבוצה – מהדף, בלי להרים עיניים – היה שקט ארוך. ואז נער אחד, זה שקפץ במפגש הראשון, אמר: "אני רוצה לשחק את הספינה." וכולם צחקו, הפעם לא עליה, אלא איתה.

ו **הדמות**

בשבועות הבאים קרה משהו מוזר. מיכל ביקשה מרותם לקרוא את התפקיד של שומרת המגדלור בחזרות, "רק עד שנמצא מישהי". רותם הסכימה, כי זה היה הטקסט שלה, והיא ידעה בדיוק איך הוא צריך להישמע. מסתבר שכשהיא אמרה מילים של דמות אחרת, היא לא פחדה. "זו לא אני שמדברת", הסבירה לשירי. "זו שומרת המגדלור. ולה אין ממה לפחד, היא כבר שמרה על האור בסערות הכי גדולות."

ז אף אחד לא חיפש מישהי אחרת לתפקיד.

ח **הערב**

בערב ההצגה, האולם היה מלא. רותם עמדה מאחורי הווילון, והלב שלה דפק כמו תוף. היא נזכרה בתעודה, במשפט שקראה עשר פעמים. ואז היא נזכרה במשהו אחר: בשקט הארוך אחרי שהקריאה את הקטע לראשונה. השקט של אנשים שמקשיבים.

ט היא יצאה לבמה. הקול שלה היה צלול, לא רם במיוחד, אבל ברור. בשורה הראשונה ישבה אמא שלה, והיא בכתה. בשורה השלישית ישבה המחנכת מכיתה ו׳.

י למחרת, בשיעור לשון, המורה שאלה שאלה קשה. רותם ידעה את התשובה. היא חיכתה רגע, נשמה, והרימה יד.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
ביישנית	מי שמתביישת ומתקשה לדבר מול אחרים
להצביע	להרים יד בכיתה כדי לדבר
הרימה גבה	הראתה הפתעה או ספק בפנים
קידה	תנועה של הורדת הראש והגוף לפני קהל

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מה כתבה המחנכת בתעודה של רותם בכיתה ו׳? [איתור מידע]

2. מה ביקשה המדריכה מרותם אחרי המפגש הראשון? [איתור מידע]

(א) לשחק את הספינה
(ב) לדבר חזק יותר
(ג) לעזוב את החוג
(ד) לכתוב את קטע הפתיחה בהצגה

3. על מה כתבה רותם? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה מלמד המשפט "הרגישה שמישהו מצביע עליה בכיתה ריקה" על רגשותיה של רותם? [הבנה ופרשנות]

5. מה הסבירה רותם לשירי: למה לא פחדה כשדיברה בשם הדמות? [הבנה ופרשנות]

א) כי למדה את הטקסט בעל פה רק בבית

ב) כי שינתה את הקול

ג) כי האולם היה ריק

ד) כי זו לא היא שמדברת אלא שומרת המגדלור, שאין לה ממה לפחד

6. שירי שואלת: "ומה אם אין מה לתקן?". מה אפשר להסיק מהסיפור כולו על השאלה הזו? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין שני רגעי השקט בסיפור: הצחקוק במפגש הראשון והשקט שאחרי הקראת הקטע. מה ההבדל? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם נכון שהורים ירשמו ילד לחוג "כדי שיתגבר" על משהו, בלי לשאול אותו? נמקו והסתמכו על פרט מהסיפור. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו את קטע הפתיחה של ההצגה שרותם כתבה – מונולוג של שומרת המגדלור (8–10 שורות). [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹️

שש בבוקר בפרדס: יום של קטיף עם כיתה ז׳

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

בחורף, כשהפירות מבשילים, חקלאים רבים זקוקים לידיים עובדות. הכתבה מתארת יום התנדבות של כיתה ז׳ בקטיף. קראו ושימו לב: מה למדו התלמידים – על החקלאות, ועל עצמם?

א **השכמה מוקדמת**

השעה שש ורבע בבוקר, והאוטובוס עוד קר. שלושים ושניים תלמידים ותלמידות מכיתה ז׳3 יושבים עם כובעים, כפפות ובקבוקי מים, ורובם עדיין חצי ישנים. "כשאמרו לנו שיוצאים להתנדב בקטיף, חשבתי שזה יהיה טיול עם קצת עבודה", מודה יאיר. "לא ידעתי שבשש בבוקר יש כזה דבר כמו 'קר'."

ב ההתנדבות נולדה מתוך שיעור. במסגרת יחידה על "מאיפה מגיע האוכל שלנו", שמעו התלמידים שבתקופות מסוימות חקלאים מתקשים למצוא מספיק עובדים, ופירות נשארים על העצים. המחנכת, שלומית אבירם, יצרה קשר עם משק משפחתי באזור, והכיתה הצטרפה ליום עבודה.

ג **ההדרכה**

בפרדס קיבל את פני התלמידים אהרון, חקלאי בשנות השישים לחייו, שעובד באדמה הזו כבר ארבעים שנה. לפני שמישהו נגע בעץ, הוא הסביר את הכללים: קוטפים רק פרי שצבעו כתום מלא; לא מושכים – מסובבים בעדינות או גוזרים במזמרה, כדי לא לפצוע את הענף; לא זורקים לארגז – מניחים; ושותים מים כל חצי שעה, גם כשלא צמאים. "פרי שנפצע בקטיף ייזרק בסוף", הוא הסביר. "אז כל תנועה שלכם חשובה."

ד **העבודה עצמה**

בשעה הראשונה עוד היו צחוקים ותמונות. בשעה השנייה הידיים התחילו לכאוב, והשקט ירד על השורות. "הבנתי פתאום כמה עבודה יש מאחורי תפוז אחד", אמרה רוני. "אני קונה שקית בסופר ולא חושבת על זה בכלל." בסוף הבוקר מילאו התלמידים יחד יותר ממאה ארגזים. אהרון ספר אותם בקול רם, ובכל עשרה ארגזים הכיתה מחאה כפיים.

ה לא הכול עבר בקלות. אחד התלמידים נשרט בזרוע מענף, ונדרשה עזרה ראשונה קלה. אחרת הרגישה סחרחורת ונחה בצל. "זה חלק מהלמידה", אומרת המחנכת. "להבין שעבודה פיזית היא קשה באמת, ולכבד את מי שעושה אותה כל יום."

ו **שיחה בצל**

בהפסקה ישבו כולם תחת עץ גדול, ואהרון סיפר על החיים במשק: על שנים של בצורת, על סערה שהפילה חצי מהפרי, ועל האושר שבעונה טובה. "שאלו אותי פעם למה אני לא מוכר את האדמה ועובר לעיר", הוא סיפר. "עניתי: כי כל עץ פה אני מכיר בשם." התלמידים צחקו, אבל משהו בתשובה נשאר איתם.

ז מה לוקחים הביתה

בדרך חזרה, האוטובוס היה שקט – הפעם מעייפות. למחרת, בשיעור, כתב כל תלמיד משפט אחד על היום. יאיר כתב: "בפעם הבאה שאני אוכל תפוז, אני אחשוב על אהרון." נועה כתבה: "לא ידעתי שאני יכולה לעבוד חמש שעות בלי טלפון." ורוני כתבה: "האוכל לא מגיע מהסופר. הוא מגיע מאנשים."

ח אהרון, אגב, שלח לכיתה ארגז תפוזים מתנה. על המכסה הוא כתב בטוש: "מהעצים שלכם."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
פרדס	מטע של עצי פרי הדר, כמו תפוזים
משק	חווה, מקום של חקלאות
מזמרה	מספריים מיוחדות לגזירת ענפים
סחרחורת	הרגשה שהכול מסתובב

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. איך נולד רעיון ההתנדבות בקטיף? [איתור מידע]

2. ציינו שלושה כללים שהסביר אהרון לפני הקטיף. [איתור מידע]

3. כמה ארגזים מילאה הכיתה? [איתור מידע]

א) יותר ממאה
ב) אלף
ג) עשרה
ד) ארגז אחד

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. מה הסביר אהרון במשפט "פרי שנפצע בקטיף ייזרק בסוף, אז כל תנועה שלכם חשובה"? [הבנה ופרשנות]

5. מה משמעות תשובתו של אהרון: "כי כל עץ פה אני מכיר בשם"? [הבנה ופרשנות]

א) הוא לא רוצה לעבוד בעיר כי רחוק
ב) הוא קשור לאדמה ולעצים קשר אישי ועמוק
ג) הוא שוכח שמות של אנשים
ד) הוא נתן שמות לכל העצים בשלט

6. מה אפשר להסיק מהמשפט של רוני "האוכל לא מגיע מהסופר. הוא מגיע מאנשים"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין האווירה באוטובוס בבוקר לבין האווירה באוטובוס בדרך חזרה. מה גרם להבדל? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם התנדבות בחקלאות צריכה להיות חלק קבוע מתוכנית הלימודים בחטיבה? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו מכתב תודה קצר לאהרון בשם הכיתה (6–8 שורות). התייחסו לשני דברים שלמדתם ממנו. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹ 😐 🙂 😀

"כשאגדל אהיה...": החלומות של גיל 13 ומה קורה להם

כתבה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

מה אתם רוצים להיות כשתגדלו? ואם התשובה שלכם השתנתה כבר כמה פעמים – אתם בחברה טובה. הכתבה שלפניכם מביאה תוצאות של סקר כיתתי ושיחות עם תלמידים ויועצת. קראו ושימו לב: למה החלומות משתנים, והאם זה טוב?

א סקר אחד, 34 תשובות

בשיעור חינוך בכיתה ז׳1 ביקשה המחנכת מהתלמידים לכתוב על פתק, בלי שם, תשובה לשאלה אחת: "מה אתם רוצים לעשות כשתהיו גדולים?". התשובות היו מגוונות במיוחד: וטרינרית, מתכנת משחקים, שף, טייסת, מורה, מעצבת אופנה, חוקר חלל, כדורגלן, שחקנית, רופא, ארכיטקטית, ושלושה פתקים שעליהם נכתב: "אין לי מושג." אחר כך היא שאלה שאלה שנייה: "ומה רציתם להיות בכיתה ג׳?". רק אחד מכל חמישה תלמידים כתב את אותה תשובה בשני הפתקים.

ב חלום שמשתנה כל חודש

"אני משנה את החלום שלי בערך כל פעם שאני רואה סרט טוב", צוחקת הילה. "אחרי סרט על הים רציתי להיות ביולוגית ימית. אחרי סרט על בית משפט – עורכת דין. עכשיו אני רוצה לעצב בתים." גם תומר מספר על תהפוכות: "בכיתה ד׳ רציתי להיות כבאי, בכיתה ו׳ יוצר סרטונים, ועכשיו מהנדס. אבא שלי אומר שהמשותף לכל החלומות שלי הוא שאני אוהב לפתור בעיות."

ג מה אומרת היועצת?

יועצת השכבה, נורית חסון, מרגיעה: "זה בדיוק מה שאמור לקרות בגיל הזה. בגיל 13 מכירים רק חלק קטן מהעולם. כל ניסיון חדש – חוג, ספר, שיחה עם מבוגר – פותח עוד אפשרות. חלום שמשתנה הוא לא סימן לבלבול, אלא לסקרנות." לדבריה, הרבה מבוגרים עובדים היום במקצועות שלא היו קיימים כשהם היו בני 13, וחלק מהמקצועות של העתיד עוד לא הומצאו. "לכן אני לא שואלת ילדים 'מה תהיה?', אלא 'מה אתה אוהב לעשות?' ו'מתי אתה מרגיש שהזמן טס?'."

ד מקצוע או תכונה?

חסון מציעה לבני נוער לחשוב פחות על שם של מקצוע ויותר על "חוטים" שחוזרים: האם אני אוהב לעזור לאנשים? לבנות דברים? לספר סיפורים? לחקור? "ילדה שרצתה להיות וטרינרית, ואחר כך אחות, ואחר כך מורה לחינוך מיוחד – יש לה חוט ברור: היא רוצה לטפל באחרים. החוט הזה ילווה אותה, גם אם המקצוע ישתנה."

ה **הלחץ להחליט**

לא כולם רגועים כמו היועצת. "יש לי דודה ששואלת אותי בכל ארוחת חג מה אני רוצה להיות", אומר ניר, אחד משלושת ה"אין לי מושג". "כשאני אומר שאני לא יודע, היא נראית מאוכזבת." חסון ממליצה לנער כמוהו לענות בכנות: "אני עוד מגלה, אבל אני ממש אוהב מתמטיקה ובישול." לדבריה, "'אני עוד מגלה' היא תשובה בוגרת לגמרי."

ו בסוף השיעור הדביקה המחנכת את כל הפתקים על לוח גדול, ומעליו כתבה: "החלומות שלנו – גרסה 1.0". "בעוד שנה נכתוב שוב", היא הבטיחה, "ונראה כמה גרסאות חדשות יצאו."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
מגוונות	שונות זו מזו, מכל מיני סוגים
תהפוכות	שינויים גדולים ומהירים
סקרנות	רצון לדעת ולגלות דברים חדשים
חוט	(כאן) דבר שחוזר ומחבר בין דברים שונים

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. מה היו שתי השאלות שהמחנכת שאלה בסקר? [איתור מידע]

2. מה גילה הסקר על הקשר בין החלום בכיתה ג׳ לחלום היום? [איתור מידע]

א) רוב התלמידים רצו להיות מורים
ב) רק אחד מכל חמישה תלמידים כתב את אותה תשובה
ג) כולם כתבו אותה תשובה
ד) אף אחד לא ענה

3. אילו שאלות שואלת היועצת במקום "מה תהיה?" [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את המונח "חוט" שבו משתמשת היועצת. הביאו את הדוגמה שלה. [הבנה ופרשנות]

5. מה משמעות הכותרת שהמחנכת כתבה מעל הלוח: "החלומות שלנו – גרסה 1.0"? [הבנה ופרשנות]

א) החלומות הם גרסה ראשונה שתתעדכן עם הזמן, כמו תוכנה

ב) הלוח הוא מחשב

ג) יש רק חלום אחד נכון

ד) החלומות לא ישתנו לעולם

6. מה אפשר להסיק מדברי אביו של תומר ("המשותף לכל החלומות שלך הוא שאתה אוהב לפתור בעיות")? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין היחס של הדודה של ניר לחוסר ההחלטה לבין היחס של היועצת. [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם כדאי לשאול ילדים בני 13 "מה תהיה כשתגדל?"? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהכתבה. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו "גרסה 1.0" של החלומות שלכם: מה אתם אוהבים לעשות, מתי הזמן טס, ואיזה "חוט" אתם מזהים אצלכם (6–8 שורות). [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

🌧️ ענן בחוץ, ענן בפנים? מזג האוויר ומצב הרוח

טקסט מידעי · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

בימים גשומים רבים מאיתנו רוצים רק להתכרבל בשמיכה, ובימים שמשיים פתאום יש כוח לצאת. האם מזג האוויר באמת משפיע על מצב הרוח? הטקסט שלפניכם מציג מה המדע יודע – ומה עדיין לא ברור. קִראו ושימו לב להבדל בין מה שהוכח לבין מה שרק נראה לנו.

א

"היום לא בא לי כלום"

"כשאני מתעוררת ושומעת גשם על החלון, אני יודעת שהיום יהיה איטי", אומרת מאיה, תלמידת כיתה ז׳. "בא לי להישאר בחדר, לשתות שוקו ולקרוא." גם המורים מרגישים את זה: בימים סוערים התלמידים לפעמים חסרי מנוחה, ובבקרים אפורים יש בכיתה יותר פיהוקים. האם זו רק הרגשה, או שיש לכך הסבר מדעי?

ב

האור והשעון הפנימי

חלק מהתשובה קשור לאור. האור שנכנס לעיניים משפיע על השעון הפנימי של הגוף, שקובע מתי אנחנו ערניים ומתי עייפים. בימים מעוננים, ובמיוחד בחורף כשהיום קצר, אנחנו נחשפים לפחות אור טבעי. חוקרים מצאו שאצל חלק מהאנשים מחסור באור לאורך זמן קשור לעייפות, לרצון לישון יותר ולירידה במצב הרוח. במדינות שבהן החורף ארוך וחשוך במיוחד, תופעה זו מוכרת היטב, ויש אנשים שמרגישים אותה בעוצמה רבה.

ג

אור השמש קשור גם לייצור של חומרים בגוף שמשפיעים על מצב הרוח ועל השינה. לכן, לפי ההמלצות המקובלות, כדאי לצאת החוצה בשעות היום גם בחורף – אפילו ליום מעונן יש יותר אור מאשר לחדר מואר.

ד

לא רק אור

גם גורמים אחרים משחקים תפקיד. כשיורד גשם, אנחנו יוצאים פחות, זזים פחות ופוגשים פחות חברים – ותנועה ומפגשים הם דברים שידוע שהם תורמים למצב רוח טוב. גם חום קיצוני משפיע: בימים חמים מאוד ישנים פחות טוב ומתעצבנים מהר יותר. "לא מזג האוויר עצמו קובע איך נרגיש, אלא מה שאנחנו עושים בגללו", מסביר יוסי גרין, מורה לגאוגרפיה שמלמד גם על אקלים.

ה

מה עוד לא ברור

חשוב לדעת שהמחקרים בנושא לא תמיד מסכימים. יש מחקרים שמצאו קשר ברור בין מזג אוויר למצב רוח, ויש כאלה שמצאו קשר קטן מאוד. אחת הסיבות היא שאנשים שונים מגיבים בצורה שונה: יש מי שגשם מעציב אותו, ויש מי שדווקא אוהב גשם ומרגיש בו רוגע. "אני מחכה כל השנה לגשם הראשון", אומר עידו מאותה כיתה. "הריח של האדמה הרטובה עושה לי שמח."

ו

יש גם השפעה של מה שאנחנו מצפים לו. אם אנחנו בטוחים שיום גשום יהיה "יום רע", אנחנו עשויים לשים לב רק לדברים הרעים שקורים בו.

ז **מה אפשר לעשות?**

כמה עצות פשוטות יכולות לעזור בימים אפורים: לצאת לכמה דקות החוצה בבוקר, גם עם מטרייה; לפתוח וילונות ולשבת ליד החלון; לזוז – לרקוד בחדר, לעשות מתיחות, לעלות במדרגות; ולתכנן משהו נעים שמתאים דווקא לגשם, כמו משחק קופסה עם המשפחה או אפייה. ואם תחושת העצב נמשכת זמן רב, לא רק ביום גשום אחד, כדאי לשתף מבוגר שסומכים עליו.

ח מאיה, אגב, החליטה לנסות את העצה הראשונה. "יצאתי לחמש דקות עם מטרייה לפני בית הספר", היא מספרת. "זה לא הפך את היום לשמשי. אבל הוא היה פחות אפור."

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
להתכרבל	להתכסות ולהתקפל בנוחות, כמו בשמיכה
חסרי מנוחה	לא מצליחים לשבת בשקט
נחשפים	פוגשים, מקבלים
קיצוני	חזק מאוד, יותר מהרגיל

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. לפי פסקה ב׳, מה הקשר בין אור לבין השעון הפנימי? [איתור מידע]

2. ציינו שני גורמים, חוץ מהאור, שמשפיעים על מצב הרוח בימים של מזג אוויר קשה. [איתור מידע]

3. מה עשתה מאיה בעקבות העצות? [איתור מידע]

א) נשארה כל היום במיטה

ב) הפסיקה לקרוא

ג) עברה לגור במקום שמשי

ד) יצאה לחמש דקות עם מטרייה לפני בית הספר

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את דברי המורה: "לא מזג האוויר עצמו קובע איך נרגיש, אלא מה שאנחנו עושים בגללו". [הבנה ופרשנות]

5. מה משמעות המשפט "אפילו ליום מעונן יש יותר אור מאשר לחדר מואר"? [הבנה ופרשנות]

א) אסור לצאת בגשם

ב) גם ביום אפור כדאי לצאת החוצה, כי שם יש יותר אור טבעי

ג) ימים מעוננים מסוכנים

ד) לא צריך מנורות בבית

6. הטקסט מציין שהמחקרים "לא תמיד מסכימים". מה אפשר להסיק מכך על הדרך שבה כדאי לקרוא מידע מדעי? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין התגובה של מאיה לגשם לבין התגובה של עידו. מה ההשוואה מלמדת? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. האם לדעתכם בתי ספר צריכים לשנות את סדר היום בימים גשומים (למשל להוסיף תנועה בכיתה)? נמקו והסתמכו על פרט אחד מהטקסט. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו "תוכנית ליום גשום" לכיתה: ארבע פעילויות קצרות, ולכל אחת משפט שמסביר איך היא קשורה למידע בטקסט. [משימת כתיבה]

🎟️ כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? ☹️ 😐 🙂 😀

לפני שלוחצים "שלח": על רכילות וקבוצות הודעות

טור דעה · גרסה: רגיל

דף התלמיד

שם: _____ כיתה: _____ תאריך: _____

לפניכם טור דעה של תלמידת כיתה ז׳ על רכילות בקבוצות ההודעות. הכותבת נעזרת ברעיון עתיק – "שמירת הלשון" – כדי לחשוב על בעיה חדשה מאוד. קִראו ושימו לב לטיעונים ולדוגמאות שלה.

א זה מתחיל תמיד במשהו קטן. "ראיתם מה היא לבשה היום?" "שמעתם מה הוא אמר למורה?" צילום מסך, אימוג'י צוחק, עוד אחד, ותוך עשר דקות חצי שכבה יודעת משהו על מישהו – משהו שהוא בכלל לא יודע שמדברים עליו. אני כותבת את זה כי גם אני הייתי שם. לא פעם אחת ולא פעמיים. ואני רוצה להציע שנעצור רגע ונחשוב.

ב רעיון ישן לבעיה חדשה

במסורת היהודית יש מושג שנקרא "שמירת הלשון": הרעיון שצריך להיזהר במה שאומרים על אחרים, גם כשזה נכון. סבתא שלי אומרת שלמילים יש כנפיים: ברגע שהן יוצאות מהפה, אי אפשר להחזיר אותן. היום, אני חושבת, למילים יש לא רק כנפיים – יש להן גם צילום מסך. מה שנכתב בקבוצה יכול לעבור הלאה, להישמר שנים, ולהגיע בדיוק למי שלא היה אמור לראות אותו. ובשונה מדיבור בהפסקה, בקבוצה לא שומעים את טון הקול, ולא רואים את הפנים של מי שנפגע.

ג "אבל זה נכון!"

הטענה שאני שומעת הכי הרבה היא "אבל לא שיקרתי, זה באמת קרה". אני מבינה אותה. ובכל זאת, לא כל דבר נכון צריך להיאמר, ובטח לא בפני שלושים איש. אם מישהו מעד בשיעור ספורט, זה נכון. אבל מה יוצא למישהו מזה שכל השכבה תדבר על זה? יש מבחן פשוט שלמדתי מהמחנכת שלנו – "שלושת השערים": לפני שאומרים או כותבים משהו על מישהו, שואלים: האם זה נכון? האם זה נחוץ? והאם זה טוב? אם התשובה לאחת השאלות היא "לא", עדיף לשתוק.

ד מה עם מי שרק קורא?

גם אני חשבתי פעם שאם אני רק קוראת ולא כותבת, אני לא חלק מזה. אבל הבנתי שכל "לב" או אימוג'י צוחק אומר לכותב: "תמשיך, זה מצחיק". מי שקורא ושותק נותן לרכילות קהל. ומה שאני מגלה שוב ושוב: מספיק אדם אחד שכותב "די, זה לא נחמד" כדי לעצור את כל השרשרת. כשאני עשיתי את זה בפעם הראשונה, הלב שלי דפק חזק. אבל אף אחד לא צחק עליי. להפך, שתי בנות כתבו לי בפרטי "תודה שאמרת".

ה מה אני מציעה

אני לא מציעה לסגור את הקבוצות. הן עוזרות לנו להתעדכן, לתאם ולצחוק יחד. אני מציעה שלושה דברים: לעצור חמש שניות לפני כל הודעה על מישהו אחר ולבדוק את שלושת השערים; לא להעביר צילום מסך של שיחה פרטית בלי רשות; ואם מישהו מתחיל רכילות – לשנות נושא, או להגיד בפשטות שזה לא בסדר.

ו יש משפט שתלוי אצלי מעל המיטה: "אל תכתוב על מישהו משהו שלא היית אומר לו בפנים." עדיין קורה לי שאני שוכחת. אבל בכל פעם שאני זוכרת, אני מרגישה שהקבוצה שלנו נהיית קצת יותר בטוחה – בשבילו, בשבילה, וגם בשבילי.

📖 מילון מילים

מילה	פירוש
רכילות	דיבור על אנשים כשהם לא שם, בדרך כלל דברים לא נעימים
מסורת	מנהגים ורעיונות שעוברים מדור לדור
צילום מסך	תמונה של מה שרואים על מסך הטלפון
מעד	כמעט נפל, נתקל ברגל

✏️ שאלות

🔎 איתור מידע
התשובה כתובה במפורש בטקסט – מאתרים אותה.

🧩 הבנה והסקה
התשובה לא כתובה במפורש – מחברים רמזים ומסיקים.

💭 חושבים ומרגישים
מביעים עמדה ומנמקים לפי הטקסט ולפי מה שאנחנו חושבים.

לפני כל תשובה שאלו את עצמכם: **מה כבר נתון בשאלה? מה נשאר לי לברר?** סמנו את מילות ההוראה (ציינו, הסבירו, השוו, נמקו).

חלק א׳ – הבנה ואיתור מידע (רמה א׳)

1. איך, לפי פסקה א׳, מתחילה רכילות בקבוצת ההודעות? [איתור מידע]

2. מהם "שלושת השערים"? [איתור מידע]
   - (א) האם זה נכון? האם זה נחוץ? האם זה טוב?
   - (ב) שלושה כללים לכניסה לבית הספר
   - (ג) האם יש תמונה? האם יש אימוג'י? האם יש קישור?
   - (ד) האם זה מצחיק? האם זה חדש? האם זה קצר?

3. אילו שלוש הצעות מציעה הכותבת בסוף הטור? [איתור מידע]

חלק ב׳ – הסקת מסקנות, השוואה והבנת מונחים (רמה ב׳)

4. הסבירו את הדימוי "למילים יש כנפיים", ואת התוספת של הכותבת "יש להן גם צילום מסך". [הבנה ופרשנות]

5. מדוע, לפי הכותבת, גם מי ש"רק קורא" הוא חלק מהרכילות? [הבנה ופרשנות]

א) כי הוא מנהל הקבוצה

ב) כי הוא לא יודע לכתוב

ג) כי הוא קורא מהר

ד) כי כל תגובה או שתיקה נותנת לרכילות קהל ומעודדת את הכותב

6. מה אפשר להסיק מהתגובה שקיבלה הכותבת כשכתבה בפעם הראשונה "די, זה לא נחמד"? [הסקת מסקנות]

7. השוו בין דיבור בהפסקה לבין כתיבה בקבוצה, לפי פסקה ב׳. מה ההבדלים? [השוואה]

חלק ג׳ – טיעון והבעת עמדה (רמה ג׳)

תזכורת לכתיבת תשובה מלאה: הצהרת עמדה ברורה + נימוק הגיוני + הוכחה או דוגמה (מהטקסט או מהשטח).

8. "לא כל דבר נכון צריך להיאמר." האם אתם מסכימים? נמקו והסתמכו על דוגמה מהטור או מניסיונכם. [הבעת עמדה]

העמדה שלי	
הנימוק	
הוכחה / דוגמה	

9. כתבו שלוש הודעות קצרות שאפשר לשלוח בקבוצה כדי לעצור רכילות בלי להשפיל אף אחד. ליד כל הודעה כתבו מתי הייתם משתמשים בה. [משימת כתיבה]

כרטיס יציאה

דבר אחד חדש שלמדתי מהטקסט: _____

שאלה שעדיין יש לי: _____

איך הרגשתי בעבודה על הטקסט? 😀 🙂 😐 ☹️